

POSADZAĆ (73) *vb impf*

W inf -sądz- (20), -sędz- (7), -sądz- *a.* -sędz- (1); -sądz- *RejPos* (3), *BiałKat*, *RejZwierc* (5), *WujNT* (7), *SkarKaz*; -sędz- *BierEz*, *KrowObr* (2), *GórnDworz*; -sądz- : -sędz- *WujJudConf* (1:1), *NiemObr* (2:2); *w pozostałych formach* -sądz-.

o oraz *a jasne* (w tym *w a 1 r.* błędne znakowanie).

inf posadzać (16), posędzac (6), posodzac (1). ◇ *praes 1 sg* posadzam (3). ◇ *2 sg* posadzasz (5). ◇ *3 sg* posadzà (8). ◇ *2 pl* posadzacie (2). ◇ *3 pl* posadzają (6). ◇ *fut 1 sg m* będę posadzać (1). ◇ *1 pl m pers* będziemy posędzac (1) *KrowObr*, posadzać będziemy (1) *BiałKat*. ◇ *3 pl m pers* będą posadzać (2), [posadzać będą]. ◇ *praet 1 sg m* -em posadzam (1). ◇ *3 pl m pers* posadzali (4). ◇ *imp 2 sg* posadzaj (1). ◇ *3 sg* niechaj posadzà (1). ◇ *2 pl* posadzajcie (4). ◇ *con 2 sg m* byś posadzam (2). ◇ *3 sg m* by posadzam (2). ◇ *1 pl m pers* byśmy posadzali (2). ◇ *part praes act* posadzając (4).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde także XVII(XVIII) – XVIII w. s.v. posadzić*.

1. *Pomawiać, negatywnie oceniać; iudicare Vulg; condemnare Cn* [w tym: *kogo, co* (31)] (39) : Brwi barzo porofte [...] [znamionują człowieka] łkapego/ zawidznego/ leniwego/ który łacno inłze pořadza á łam ofzułt fiłny. *GlabGad N5; KrowObr* 69v [3 r.], 70, Rr4; *A iefli pořadzałz zakon/ iużes nie iefth czynicielem zakonu/ áleš Sędzią Leop Iac* 4/11, *Iac* 4/11 [2 r.]; *GórnDworz* K7v; á ia tho wam iefzče opowiadam/ iż kto pořadza brátá fwoiego [...] iuż winien ładu *RejPos* 181, 311; pilnie łie wyłtrzegac mamy/ ábyłmy przed czáfem nikogo niepořadzali *WujJudConf* 139v, 137v; krzywdy łkromnie znošic. Pořyczac bez lichwy. Y byc miłošiernymi. Nie pořadzac/ Odpułzczac. *WujNT Luc* 6 arg, s. 30 [2 r.], *Rom* 2/1, s. 570, *Rom* 14/3; Nie pořadzay go/ nie czyn krzywdy łlawie iego/ nie tak poředko wierz gdy o nim źle mowia. *SkarKaz* 279a, 278b.

posadzać z czego (1): *Tobiem [Bogu] łámemu zgrzełzył/ á złošc wczynilem przed tobą: ábyš łię ty włprawiedliwil [= okazał się sprawiedliwy] w mowách twoich/ y przekonał nieprzyaciele/ gdy cie z niemiłošierdzia pořadzaią [Ps 50/6]. LatHar* 164.

posadzać w czym [= z powodu czego] (3): *Pámiełayze [...] ábyš nie pořadzał w mnieyłzych złošciach bliźniego łwego. RejPos* 173, 310v; *Mocnieyłzy w wierze maia potwierdzac mdleyłze. A nikim nie gárdzić: áni ieden drugiego pořadzac w roznošci dniow ábo pokarmow. WujNT Rom* 14 arg.

W połączeniu szeregowym (1): *A wždy ty iefzłze będziefz mowil/ potwarzałz nas Apofłtato nieprawdziwy? pořadzałz przełožone košcielne? złorzetzyłz káplanom. KrowObr* 69v.

Zwroty: »lekce posadzac« (1): *Nie trzebá lekce pořadzac łług Božych. WujNT 1.Cor* 4 arg.

»niesprawiedliwie posadzac« (2): *Confefšionifte Dokłtory Košcielne niesprawiedliwie pořadzaią. WujJud* L13v, 34v.

Szeregi: »posadzac, (i) potepiac« (3): *NiemObr* 99; *WujNT Rom* 2 arg; ábyłmy tobie podobni byli/ dobrze czyniac włzytkim ktorým možem. Nikogož nie pořadzaiac/ nikogož nie potepiaiac *SkarKaz* 280b.

»(nie) potwarzac i (ani) posadzac« (2): *A batzyčiefz iuż/ iżem ia was niepotwarzał/ áni pořadzał KrowObr* 240v, 59v.

»posadzac a szemrac« (1): *Iż gdy go [Krystusa] Licemiernicy [...] pořadzali á łzemrali o nim iż łie tak w nieprzyłtoyne rzeczy wdawa [...]: iáko im odpowiedział RejPos* 168.

»wzgardzać a posądzać« (1): Pewnieć także o tobie powiedzą temu nędznemu Symonowi/ który cie wzgardza a posądza/ iako y o tey niewieście świętey *RejPos* 310v.

»nie posędzac ani złorzeczyć« (1): Nie to iest posędzac/ ani to iesth złorzeczyć/ ná Bálwochwálce wołac áby swoie błędy obaczyli/ y do Pána Bogá nie nawrócili. *KrowObr* 70.

W przen (1) : gdzieć iest zawiść y fwar/ támci niestatek/ y wżelki vczynek nie dobry. Ale mądrość ktora iest zwierzchu/ miłofierdzia y dobrych owocow pełna nie posądza *Leop Iac* 3/17.

2. Orzekać sądownie o czyjejs winie lub niewinności (12) : ius sentenciare alias posądzać *ZapMaz II Ł* 1/93; [Ieslibyś niebył łędziem/ y władzey ładowey ná łobie niemiał/ tedy posądzać niemiał/ ále Sędzia porządnie ná to wyładzony *SzczerbSpecSax* 176 (*Linde s.v. posądzić*)].

posądzać kogo (1): nye mógł tego ná nim Cefarz ani prośbą/ ani groźbą przewyelić áby Anthemiulá zaś ku biskupstwu przywrócił/ y owłfem/ mułyał go wygnac/ czynyac executiá wyroku papyeskyego/ á nye posądżayac go: czego łye dziś łfaleni ludźye domagayá. *KromRozm III* P5v.

Przen [kogo, co] (10) : Aby żaden pirwłsey łtolice nyeposądzał: Abowim włfytłki łtolice od nyey łprawyedliwłci oczekawayá *KromRozm III* P2v; *RejAp* 162; vkaźcie nam kto tu was tak niedawnemi Cenłory álbo Sędziámi vłtáwił y łkad tę moc mácie/ iz łprawy nie ludzkie ále Duchá Świętego posądżacie *WujJud* 72v, 143.

Zwrot: »grzechy posądzać« (1): łami grzechy łwe posądżac w łobie będziemy *BiałKat* 171.

a) O Sądzie Ostatecznym (5) : iako ci dármpoyłzkowie ná ładnym dniu będa ná thy nárzekac ktorymi tu gárdzili/ á za nic ich thu łobie nie mieli/ mowiac ku łobie: Y dawnozechmy ie widzieli nikczemniki á nędzniki ná łwiecie? á teraz łiedzą iako gwiazdji/ á łnadź nas ielcze posądżac máią *RejZwierc* 69v; Pan nie tylko ty wykręty twoie/ ále náspráwiedliwłzą łpráwiedliwłść náłzę posądżac chce *RejZwierc* 191v, 41, 44; [páłtwiłz łię nád onymi/ ktorzy cie/ [...] ładzić będa/ y twoię okrutność posądżac będa w dzień ładny. *WerReguła* 83, 40].

posądzać z czego (1): nędznicy ich á poddáni ich/ co ich tu łobie za nic nie mieli [...] będa ie posądżac z oney ich pychy á łákomłtwá á niespráwiedliwłści ich. *RejZwierc* 48; [*WerReguła* 83].

3. Oceniać, wydawać opinię [w tym: kogo, co (14)] (22) : iaká thy łmiáłłciá bliźniego łwego łmiełz posądżac/ gdyżes nie Bog *RejPos* 172v; Ociec niebieski/ y ten iego Syn łwiety miłofierny iest [...] iako on nie posądza ábyś też ty owłzem nie tylko posądżac miał/ ále rátował á włpomagał gdziebyś mógł bliźniego łwego *RejPos* 173, 172v *marg*; Dla tego iest pewny Regeltr Kłsiąg Prorockich y Apłstolłkich w Kołście Bozym postánowiony/ ábyłmy wedle tych inłze włzyłłki Piłmá ludzkie wiernych y niewiernych dobrowolnie posądżali. *WujJudConf* 36v; *NiemObr* 176; Serc y myłłi ludzkich posądżac nie mamy. *WujNT* 99 *marg*, Bbbbbbv. Cf *Zwrot*.

Przysłowie bibl.: *MurzNT* 26 *marg*; Nie posądżaycie/ nie będyecie też posądżeni. *RejPos* 169v; *WujNT Matth* 1 *arg*; *SkarKaz* 278b. [*Ogółem* 4 r.]

Zwrot: »wedle swego zdania posądzać« (1): Nie dziwuyćielz łię themu we mnie żeciem iest przyczerńłza (*marg*) Iákoby chćiał rzec/ Wy ktorzy o Bogu nie wiecie nie chćieyćielz mi łię przypátrowac tylko tak z wierzchu/ áni mię wedle łwego zdania posądżaycie. (–) *BibRadz Cant* 1/5.

Szeregi: »posądzać i decemowac« (1): ze milites in exercitu posądżaiá y decernuiá sprawy Seimowe. *ActReg* 78.

»ganić i posądzać« (1): przywiódłem wiele sentencji z oycow dawnieyfzych/ ktorzy wiarę Pápiefką gánią/ y poładzáią. *NiemObr* 175.

»posądzać i korrygować« (1): Papiężom tákową moc/ y zwierzchność przyznawáią džíseyfzy ich pochlebcy/ iż oni fynodow vchwały poładzác/ y korrygować mogą *NiemObr* 177.

»poprawować i posądzać« (1): Concylia zábłádzić mogą: gdy ich Papięż popráwować y poładzác może. *NiemObr* 177.

»nie posądzać ani skazować« (1): Bo iuz iáko cie Pan vpomina/ ábyś nie poładzał/ ábyś nie fkazował/ ábyś odpufzczął/ ábyś wípomagał *RejPos* 172v, 172v *marg.*

a. *Uznawać za kogoś, za coś* (3) :

posądzać kim (2): ktorzy [*duchowni rzymscy*] nas j przeciwko włálnym swoim práwom nieślufznie Heretykámí poładzáią *WujJudConf* 19v, 24v.

posądzać za co komu (1): Ezop brzemioná ogládał/ Więć koź z chlebem sóbie obrał. Ktory był dobrze niemály/ Dwa go ná sóbie nieść chcieli. Więć sie poczęli vśmiechác/ Zá fzaleńftwo mu poładzác. *BierEz* B.

b. [*Rozważać*:

Ze zdaniem dopełnieniowym [jakoby, zaimek pytajne]: Bo poładzaycie coby zá tym szło co oni brydzą. Naprzod/ Iesliby słowo Boże bráło poważność od ludzi/ thedyćby iuz Bog mufiáł być podleyfzy niżeli ludzie. *GilPos* 6v; kiedy czytałz że Papięż rofkazał klękác y chwalić PANA Chryftufá pod ofobą chlebá/ y poładzałz iákoby to Honorius napierwey rofkázał/ bárzo wielkie głupftwo twoie pokázuiefz *ŁaszczOkulary* D4.]

Synonimy: **1.** *gańbić, hańbić, lżyć, oskarżać, pomawiać, potępiać, potwarzać, przymawiać, sromocić, strofować, szkalować, znieważać*; **2.** *karać*; **3.b.** *rozważać, uznawać*.

Formacje współrdzenne cf SĄDZIĆ.

Cf POSĄDZAJĄCY, POSĄDZANIE, POSĄDZANY

DDJ